

# Kokkuvõte

Õigus haridusele on ajas muutunud ja arenenud, kuid endiselt on hulgaliselt probleeme, millega tuleb haridusvaldkonnas tegeleda. Õigus haridusele ei tähenda ainult õigust omandada tasuta alg- ja põhiharidus. Kvaliteetne haridus tuleb teha diskrimineerimiseta kättesaadavaks kõigile lastele, tagades neile seejuures turvalisuse ja arvestades nende erinevate vajadustega.

Ühtlasi on viimaste sajandite vältel märkimisväärselt muutunud arusaam sellest, mida üldse kujutab endast haridus ja millised on hariduse andmise eesmärgid. See on omakorda loonud nüüdisaegse arusaama õigusest haridusele. Tänapäeva tsiviliseeritud maailmas ei saa enam kahelda selles, et iga laps peab olema võimeline saama haridust sõltumata oma soost, päritolust ja vajadustest. Selleks on loodud keerukas õigusraamistik, mis aitab ära hoida diskrimineerimist ja muul viisil hariduse võimaldamise piiramist.

Teisalt ei tohi aga unustada, et ainuüksi õigusraamistik ei loo tegelikkust. Õigus haridusele on sisutühi juhul, kui riigil puuduvad hariduse võimaldamiseks majanduslikud võimalused, mis on olulisel määral nii siiani mitmes maailma paigas.

Isegi väikeses Eestis tuleb lahendada palju haridusvaldkonda puudutavaid probleeme, sealhulgas need, mis keeles anda haridust, kuidas leida tulevikus piisavalt õpetajaid ja tagada paindlikke lahendusi erivajadustega laste õpetamiseks. Erinevused selles, millises keeles lapsed haridust omandavad või omandama hakkavad, võib hiljem tugevalt mõjutada nende toimetulekut järgmistel koolitasemetel. Endiselt ei omanda iga viies põhikoolilõpetaja Eestis keskharidust, mis avaldab otsest mõju tema elule ja võib kaudselt kahjustada siinse ühiskonna toimetulekut tervikuna.<sup>1</sup> Need on probleemid, mille lahendamine ilmselgelt eeldab riigilt haridusõiguse tagamisel senisest suuremat panust.

Poliitiliselt võivad olla valijatele ahvatlevad ettepanekud tunduvalt vähendada riigi kulutusi ja maksukoormust, kuid tuleb kaaluda, kas sel viisil ei saa kannatada meie laste võimalused omandada haridus. See omakorda pärsib tulevikus riigi majanduslikku ja sotsiaalset arengut.

ÜRO Lapse Õiguste Komitee on 2017. aasta lõppjärel dustes Eesti kohta<sup>2</sup> muu hulgas rõhutanud, et siin on endiselt piiratud erivajadustega laste ligipääs haridusele ja ka õpetajatele ei ole tagatud piisav abi nende õpetamisel. Komitee leidis, et Eestil tuleb tugevdada meetmeid laste koolist väljalangemise vältimiseks. Lisaks on suur probleem keeleliste ja etniliste vähemuste hulka kuuluvate laste juurdepääs haridusele. Seetõttu tuleks riigil vaadata keelepoliitika üle viisil, mis tagab, et eestikeelsele õppele ülemineku korral oleks vene keelt kõnelevatel lastel piisavad teadmised eesti keelest enne, kui nad peavad hakkama õppima olulisi õppeaineid eesti keeles.

Need on kaalukad ja keerukad probleemid, mis ilma riigi sekkumiseta iseenesest lahendust ei leia. Eestis on põhikoolist väljalangevus viimastel aastatel veidi vähenenud, ent suurenenud on väljalangevus gümnaasiumiastmes. Erivajadustega laste arv suureneb stabiilselt.<sup>3</sup> [3] Täielikule eestikeelsele õppele ülemineku korral ei tohi jätta arvestamata vene keelt või mõnda muud keelt emakeelena kõnelevate laste põhiõigusi. Nende probleemide lahendamisel saab lähtuda nelja A põhimõttest, seades kõikjal esikohale laste huvid.

- <sup>1</sup>Lapsed Eesti ühiskonnas - Õiguskantsleri Kantselei 2021 - [https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/Lapsed-Eesti-Uhiskonnas\\_kogumik%202021.pdf](https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/Lapsed-Eesti-Uhiskonnas_kogumik%202021.pdf) (03.08.2021)
- <sup>2</sup>ÜRO Lapse Õiguste Komitee lõppjärel dustused Eesti teise kuni neljanda perioodilise aruande kohta 2017 - <https://www.oiguskantsler.ee/et/infomaterjalid> (03.08.2021).
- <sup>3</sup>Statistika ja uuringud – Õiguskantsler - <https://www.oiguskantsler.ee/et/statistika-ja-uuringud#3.%20HARIDUS> (03.08.2021).